

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN/ NASIONALE SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

AFRIKAANS HUISTAAL V1

MEI/JUNIE 2026

NASIENRIGLYNE

PUNTE: 70

Hierdie nasienriglyne bestaan uit 11 bladsye.

AFDELING A: LEESBEGRIP**Nasien van die leesbegrip:**

- Die fokus is op die begrip van die leesteks. Spel- en taalfoute word nie nagesien nie tensy dit die begrip/verstaan van die teks beïnvloed. (Taal- en spelfoute moet wel aangetoon word.)
- Indien die kandidaat woorde uit 'n ander taal gebruik as die taal waarin die vraestel verskyn, word die vreemde woorde geïgnoreer. Indien die antwoord sonder die vreemde woorde sinvol is, word die kandidaat nie gepeenaliseer nie. Indien die vreemde woord in die antwoord vereis word, word dit aanvaar.
- Vir **oop vrae** word geen punte toegeken vir JA/NEE/EK STEM SAAM/EK STEM NIE SAAM NIE. Die rede/motivering moet oorweeg word.
- Geen punte word vir WAAR/ONWAAR of FEIT/MENING toegeken nie. Die rede/bewys/motivering word oorweeg by die puntetoekenning.
- Vrae wat aanhalings uit die leesstuk verg, word **nie gepeenaliseer** indien die aanhalingstekens ontbreek **nie**.
- Waar eenwoordantwoorde gevra word en die kandidaat 'n volsin gee, is dit korrek **mits** die korrekte woord onderstreep of op een of ander wyse uitgelig word.
- Wanneer twee of drie feite/punte vereis word en die kandidaat gee 'n hele reeks, word **slegs** die eerste twee of drie feite/punte nagesien.
- Aanvaar dialektiese variasies.
- Aanvaar by meervoudigekeuse-vrae **BEIDE** die ooreenstemmende letter met die korrekte antwoord **EN/OF** die volledige, uitgeskryfde antwoord.

AFDELING A: LEESBEGRIP

VRAAG 1 (Sien binne konteks na; sien betekenis na, nie woorde/taalgebruik nie.)		
Vraag	Antwoord	Punt
1.1	Ernstige aard: "onomkeerbare"/"noodtoestand" ✓ Grootte: "globale" ✓ <i>Die kandidaat bied TWEE antwoorde vir een punt elk aan.</i>	1 1
1.2.1	Sonder die jaartal sou die leser nie geweet het hoe onlangs/aktueel hierdie navorsing gedoen is nie./ Sonder die jaartal sou die teks nie so geloofwaardig gewees het nie./ Sonder die jaartal sou die leser kon dink dat dit ou inligting is. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i>	1
1.2.2	Ja Die syfers dui aan dat 25 uit die 35/baie/die meeste/71% lewegewende eienskappe onder baie groot druk/kritiek is. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan. Die kandidaat kan nie 'n NEE-antwoord aanbied nie.</i>	1
1.2.3	Paragraaf 3 sluit aan by "hang aan 'n draadjie" (titel) deur te verduidelik hoe groot die probleem is./dat die meeste "lewegewende" eienskappe in 'n "kritieke toestand" is./wat ook aandui dat die toekoms van die mensdom in groot gevaar verkeer. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan. Die kandidaat moet na die titel EN paragraaf 3 vir EEN punt verwys.</i>	1
1.3.1	Mense dink nie die probleem is so ernstig nie./het hulle nie aan die voorspellings gesteur nie./het die voorspellings geïgnoreer. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i>	1
1.3.2	(Toename in) uitlaatgasse/die verbranding van olie, steenkool en gas. ✓ Die wêreldbevolking/baie mense/die hoeveelheid mense neem (daaglik met sowat 200 000 mense) toe. ✓ Die getal/hoeveelheid skape en beeste (op aarde neem elke dag met sowat 170 000 toe)/baie skape en beeste. ✓ <i>Die kandidaat bied DRIE antwoorde vir EEN punt elk aan.</i>	3
1.4	As die mens nie gehoor gee aan die oproepe om kweekhuisgasse te verminder nie./planne begin maak om die situasie te hanteer nie./proaktief begin optree om die planeet te "red" nie, sal die klimaat nog meer verander./nog meer tot nadeel van die mens/planeet verander. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan. Die kandidaat bied BEIDE kante van die waarskuwing vir EEN punt aan.</i>	1

1.5	(Omdat die mens ooggetuie is,) sal daar sal verwag word dat die mens sal optree/gehoor gee aan die waarskuwings/die voorspellings oor die gevolge van klimaatverandering/die gevaartekens ernstig sal opneem, MAAR hulle steur hulle nie daaraan nie./hou aan om in die verkeerde rigting te beweeg. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i> <i>Die kandidaat moet BEIDE kante van die ironie vir EEN punt aanbied.</i>	1
1.6	Die verbranding van veral steenkool wat van 2022 tot 2023 met 1,5% gestyg het/ Die hoë verbruik van fossielbrandstowwe/ Die styging van die aarde se temperatuur ✓✓ <i>Die kandidaat bied TWEE antwoorde vir EEN punt elk aan.</i> EN (Die oplossing is geleë in) son-/windenergie. ✓	2 1
1.7	Nee, dit is nie geldig nie. Alhoewel dit SA nie direk raak nie, word ons indirek daardeur geraak, want dit kan na Suid-Afrika uitbrei./ Oseane word aangetas en Suid-Afrikaners eet seeprodukte./ Suid-Afrikaners moet steeds simpatie hê met die res van die wêreld./ Dit is selfsugtig om net aan ons eie belange te dink./ As die seevlakke in die Arktiese gebied styg, gaan dit SA ook raak. OF Ja, dit is geldig. Suid-Afrika is ver van die Arktiese gebied af. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i>	1
1.8.1	Die woorde laat die leser besef/konfronteer die leser met die realiteit dat verdorrings 'n permanente uitwerking het./die skade onomkeerbaar is./erger as droogte is./nie soos droogte omkeerbaar is nie. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i>	1
1.8.2	Mense sal grond weer (na droogtes) kan red./kan benut./ Die mens sal nie onder hongersnood ly nie./ Die mens sal nie waternood ervaar nie./ Die mens sal nie wegholbrande beleef nie./ Die mens sal nie sand- en stofstorms beleef nie./ Die mens sal gesonder leef./sal nie soveel siektes kry nie./ Die mens sal nie hoef te migreer na ander plekke waar daar water is nie. ✓✓✓✓ <i>Die kandidaat bied VIER antwoorde vir EEN punt elk aan.</i>	4
1.9	Ja Die retoriese vraag dwing die leser om na te dink oor/direk betrek te word by die probleme rakende skoon lug./water wat opdroog./spesies wat uitsterf./ Die retoriese vraag laat die leser emosioneel betrokke voel, want hy/sy weet hy/sy kan nie antwoorde op die vrae oor die toekoms van die aarde gee nie./ Die retoriese vraag skok die leser/bring die leser tot die besef van die onmoontlikheid van 'n oplossing vir die klimaatkrisis./die realiteit van die klimaatkrisis. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i> <i>Die kandidaat kan nie 'n NEE-antwoord aanbied nie.</i>	1

AFDELING B: OPSOMMING**VRAAG 2****Nasien van die opsomming**

- Die nasien van die opsomming word gebaseer op die insluiting van die relevante feite in die teks wat met die vraag ooreenstem.
- Opskrif/Titel: Daar word nie van kandidaat verwag om die leesstuk van 'n opskrif/titel te voorsien nie.
- Kandidaat moet die opsomming in hul eie sinne, in enige volgorde skryf.
- Slegs riglyne wat in volsinne aangebied word, verdien punte.
- Rofwerk/beplanning moet duidelik aangedui word. Indien dit nie die geval is nie, word die eerste opsomming nagesien.
- Kandidaat moet die korrekte getal woorde aandui.
- Punte word soos volg toegeken:
 - 7 punte vir 7 feite (1 punt vir elke feit)
 - 3 punte vir taal
 - Totale punte: 10
- Verspreiding van punte vir taal wanneer die kandidaat nie woordeliks aangehaal het nie:
 - 1–3 feite korrek: ken 1 punt toe
 - 4–5 feite korrek: ken 2 punte toe
 - 6–7 feite korrek: ken 3 punte toe
- Verspreiding van punte vir taal wanneer kandidaat woordeliks aangehaal het:
 - 6–7 direkte aanhalings: ken geen punte vir taal toe nie
 - 4–5 direkte aanhalings: ken 'n maksimum van 1 taalpunt toe
 - 2–3 direkte aanhalings: ken 'n maksimum van 2 taalpunte toe

LET WEL:

- Tel van woorde:
 - Nasieners moet die aantal woorde wat gebruik is, tel.
 - Geen punte word afgetrek as die kandidaat nie die getal woorde aangedui het nie of as die getal woorde wat gebruik is, verkeerd aangedui is.
 - As die getal woorde oorskry is, lees tot by die laaste sin waarin die getal woorde oorskry word en ignoreer die res van die opsomming.
 - Korter opsommings wat die vereiste aspekte bevat, mag nie gepeenaliseer word nie.

NASIENSIMBOLE			
V	Onvolledige sin	H	Herhaling
^	Onvolledige feit	F	Feitefout
A	Aanhaling	S	Stelling
LW:	Daar kan meer as een feit per sin in die paragraaf aangebied word.		

MOONTLIKE PARAGRAAF

Dit is eerstens belangrik om doelgerig saam te werk vir die gemeenskaplike doelwit. Skep 'n vertroue/hegte band tussen kollegas en medewerkers. Leer ook om mense se standpunte/sienswyses te aanvaar deur dit na waarde te skat. Jy moet ook erkenning in die werkplek gee aan personeellede se verskillende denkrigtings. Wees te alle tye betroubaar. Wees bewus van hoe jou werk die span om jou beïnvloed. Leer 'n positiewe gesindheid aan sodat jy jou verhouding met jou kollegas 'n hupstoot kan gee.

[81 woorde]

OF

AANHALING UIT TEKS		MOONTLIKE BEWOORDING
"Wanneer jy die gemeenskaplike doelwit bepaal het, moet julle doelgerig saamwerk om dit te bereik."	A	Werk doelgerig saam./Probeer om 'n gemeenskaplike doelwit te bereik.
"Onderlinge vertroue tussen kollegas skep 'n hegte band ... "	B	Skep vertroue/'n hegte band/tussen kollegas (en medewerkers).
"Ten spyte van die verskille in denkrigtings moet mense mekaar se standpunte en sienswyses leer aanvaar , deur dit na waarde te skat."	C	Aanvaar mense se standpunte./sienswyses./diversiteit./Beskou mense se verskillende standpunte as waardevol./sinvol.
"... die werkplek erkenning aan personeellede se inisiatiewe te gee ... "	D	Gee erkenning in die werkplek aan personeellede se inisiatiewe./idees.
"... om te alle tye betroubaar te wees , sodat ..."	E	Wees te alle tye betroubaar.
"... 'n ding te doen, doen dit na die beste van jou vermoë ."	F	Doen alles wat jy doen goed.
"Jy moet daarom altyd baie bewus wees van hoe j��� werk die span om jou beïnvloed ."	G	Wees bewus van hoe jou werk die span om jou beïnvloed./Maak seker jy kan goed in spanverband saamwerk.
"As jy 'n positiewe gesindheid het, sal ... jou verhouding met jou kollegas 'n hupstoot kry."	H	Wees positief in die werksomgewing.
		Getal woorde: 71

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAALSTRUKTURE EN -KONVENSIES**Nasien van hierdie afdeling:**

- Spelling:
 - Eenwoordantwoorde word nie gepeenaliseer nie, al is die spelling nie korrek nie tensy die spelling die betekenis van die woord beïnvloed en/of spelling die aspek is wat geassesseer word.
 - Waar 'n afkorting getoets word, behoort die punte op die regte plek te wees.
- Sinskonstruksies moet taalkundig korrek wees en in volsinne aangebied word soos in die instruksie aangedui.
- Vir meervoudigekeuse-vrae word die letter van die korrekte antwoord en/of die antwoord wat uitgeskryf is, as korrek aanvaar.

VRAAG 3: ADVERTENSIE

Vraag	Antwoord	Punt
3.1	Visuele tegnieke: Vetgedrukte woorde/ Groter lettertipe/ Verskillende skriftepes/font/ Die skaduwee (van die woord "opgewerk")/ Wit strepies (deur die woorde)/ Die omgekeerde piramidevorm waarin die woorde aangebied word ✓ <i>Die kandidaat bied 'n antwoord vir EEN punt aan.</i> EN Woordgebruik: (Sterk) emotiewe woorde/negatiewe woorde (soos gefrustreerd/opgewerk/kwaad) Die retoriese vraag (betrek die leser by die negatiewe emosies.)/ Die progressie in woordgebruik en woordkeuse (van "gefrustreerd" na "kwaad") (beklemtoon die woede en frustrasie wat vererger.) ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt elk aan.</i>	1
3.2	draadlose ✓	1
3.3	Ja Die verveling van mense wat na verf wat droog word, sit en kyk, sluit aan by die frustrasie wat mense met stadige of bedrade internet ervaar./ Die vergelyking stel die leser positief in teenoor die internetverskaffer/iBurst./ Die vergelyking versterk die advertensie se boodskap van 'n vinnige internetoplossing deur die oplossing/teendeel meer opvallend te maak. ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan.</i> <i>Die kandidaat kan nie 'n NEE-antwoord aanbied nie.</i>	1
3.4	B/bre-ë-band ✓	1

3.5	Die woord "gratis" in reël 6: Die herhaling van "gratis" in reël 6 beklemtoon vir die leser dat hy/sy niks hoef te betaal nie./steeds uitstekende dienste kan ontvang al betaal hy/sy niks nie./ Die gebruik/herhaling van "gratis" manipuleer/oorreed die leser om die produk/iBurst aan te koop./ Die kort sinsdele: Die invoeging van reël 6 plaas die fokus op die belangrikste eienskappe van die advertensie deurdat slegs dié eienskappe genoem word./ Die vetgedrukte woorde: Die feit dat die woorde in reël 6 vetgedruk is, is 'n manipuleringsstegniek om die leser te oorreed om na die internet oor te skakel./ Die alliterasie van die "g"-klank trek aandag na die gratis voordele. ✓✓ <i>Die kandidaat bied TWEE soortgelyke antwoorde vir EEN punt elk aan.</i>	2
3.6	Die arbeider is sy loon werd./ Dit sal jou verdiende loon wees as jy gestraf word./ Jou loon is weekliks R100./ Misdaad loon nie. ✓	1
3.7	Die onderbreekte wit strepe verwys na swak internetverbindings wat kontrasteer met "onmiddellike, vinnige draadlose internet" (van reël 8). ✓ <i>Die kandidaat bied 'n soortgelyke antwoord vir EEN punt aan. Die kandidaat moet die kontrasterende verband tussen die wit strepe in die woorde van die opskrif en reël 8 aandui.</i>	1
3.8	Die teikenleser het juis stadige internet, MAAR nou word verwag hulle moet hierdie swak internetverbinding gebruik om met die maatskappy kontak te maak./ Daar is nie e-posadres nie. ✓	1
		[10]

VRAAG 5: ARTIKEL

Vraag	Antwoord	Punt
5.1	liewer(s)/eerder/ver kieslik/veelmeer ✓ <i>Die kandidaat moet die woord korrek spel.</i>	1
5.2	C/Leengoed ✓	1
5.3	kniediep/enkeldiep/afgrond diep ✓ <i>Die kandidaat moet die woord korrek spel.</i>	1
5.4.	motors ✓ EN Die <u>motore</u> van die vliegtuig/boot het probleme gegee. ✓ [HAT: motore – masjien/enjin wat beweegkrag verskaf.]	1 1
5.5	Die woord veearts/oppeenhoping van klinkers kan nie verkeerd uitgespreek word nie. ✓	1
5.6	kwaad/ontsteld/vies/omgekrap/opgewerk/omgeëllie/omgesukkel ✓	1
5.7	rampspoedige ✓ <i>Die kandidaat moet die woord korrek spel.</i> EN jare daarna ✓	1 1
5.8	kameel ✓	1
		[10]

TOTAAL AFDELING C: 30
GROOTTOTAAL: 70